

Слюсаренко В. Є.

Формування інституту партнерства держави бізнесу і третього сектору та його вплив на розвиток транскордонного співробітництва

Анотація: У статті зроблені спроби проаналізувати існуючі партнерські відносини між державою – бізнесом – «третьім сектором», визначити існуючі проблеми пов'язані з розвитком транскордонних територій та можливий вплив на їх розвиток інституту міжсекторного партнерства.

Ключові слова: партнерство, міжсекторне партнерство, транскордонні території.

Актуальність. Глобальні інтеграційні процеси у світовій економіці та прагнення України вийти у Світову спільноту вимагає нових підходів направлених на вирішення всебічного розвитку українського суспільства, через узгоджені дії держави, бізнесу і третього сектору які лежать в основі впровадження ідей сталого його розвитку.

Транскордонні або прикордонні території першими відчують на собі всі трансформаційні процеси пов'язані з глобалізацією. Тому аналіз міжсекторального партнерства на прикладі транскордонних територій дозволить оперативно відреагувати на негативні явища що виникають на тлі зазначених процесів.

Оскільки інститут партнерства держава-бізнес-«третьій сектор» для цілей впливу на транскордонне співробітництво можна розглядати як:

- інструмент досягнення довгострокових цілей в стратегії розвитку прикордонної території (етичних, моральних, культурних норм та правил поведінки);
- метод досягнення конкурентоспроможності прикордонних територій через забезпечення потреб суб'єктів, як внутрішнього та зовнішнього середовища;
- концепція налагодження співпраці в сучасних умовах між гравцями суспільства, яка передбачає існування: суб'єктів, об'єктів, місії, стратегічних цілей, принципів, інструментів, вимог та конкретних результатів;
- вивчення та регулювання в теорії та практиці сучасних умов

управління прикордонною територією, що базується на задоволенні потреб громади;

- принцип теорії сучасного менеджменту якості, відповідно до якого формуються відносини із громадою, партнерами, організаціями, тощо;
- спосіб ефективного управління соціально-економічними процесами прикордонної території з метою впливу на всі основні аспекти рівня розвитку даних територій [1].

То вивчення саме впливу інститут міжсекторального партнерства на розвиток транскордонних територій має відбуватись через підвищення їх конкурентоспроможності пов'язаній з розширенням територіальних кордонів місцевого ринку та розвитком конкурентного середовища транскордонних ринків. Та транскордонне співробітництво слід більш детально вивчати тому що воно є адекватним інструментом підвищення соціально-економічного розвитку прикордонної територіальної одиниці, яке слід використовувати більш активно у регіональній політиці як держави так і регіону.

Аналіз основних досліджень. Проблематика партнерства в науковій літературі представлені за двома досліджуваними напрямками:

- соціальне партнерство, що відображене в наукових працях В. Комаровського, О. Садової, О. Любимова, С. Кубицького, Н. Ларіонової, А. Пугіна, Н. Хананашвілі, А. Федуліна та ін.;
- міжсекторне партнерство держава – бізнес – «третій сектор», відображене в наукових працях Р. Павлова, Я. Паппа, Д. Розенкова, А. Турчинова, В. Якимця та ін.

Ціль статті є визначення рівня впливу інституту трьохстороннього партнерства на розвиток транскордонних територій через основні індикатори економічний, політичний на соціальний.

Виклад основного матеріалу. Основна сутність міжсекторного партнерства полягає в налагодженні конструктивної взаємодії між трьома силами, діючими на суспільній прикордонній території. Проте кожен із трьох секторів, займаючи свою нішу в суспільстві, не надто прагне ділитися завойованими в ній позиціями з іншими секторами. Однак, залишаючись тільки в межах своєї ніші, сектор автономно не може вирішувати всіх завдань, що є для нього актуальними. Розглянемо основу міжсекторного партнерства. В суспільстві визнається приватна власність, існують ринкові відносини, а міжсекторну взаємодію поділяють на три сектори: -

перший сектор, держава, поєднує органи державної влади, тобто організації, майно яких перебуває в державній чи комунальній власності; - другий сектор, бізнес - комерційні структури, які декларують одержання прибутку як основну мету своєї діяльності і майно яких не перебуває в державній чи комунальній власності; - третій сектор – об'єднання громадян за для задоволення членів об'єднання.

Для того щоб досягти гармонічного розвитку транскордонних територій перед інститутом міжсекторного партнерства насамперед ставиться питання соціальної відповідальності між ними.

Нормативно правова база що сформувалась на сьогодні в Україні доводить що стимулювання розвитку відповідальності належить інститутам держави. Практична реалізація ідей відповідальності проявляється в участі бізнес-структур в забезпеченні добробуту учасників. А формування умов для прояву відповідальності держави і бізнесу є активною вмотивованою діяльністю представників громадянського суспільства.

Для України актуальність інституціонування представництва інтересів трьох секторів зумовлюється тим, що вони:

- є дієвим інструментом консолідації суспільства на консенсусній основі, передусім «складних суспільств» – з наявністю виражених соціальних, політичних, економічних, національних та ін. особливостей;
- покладені в основу сучасної системи соціального управління, що ґрунтується зокрема на принципах мережевої взаємодії;
- є ключовими елементами структурування соціально-політичної організації громадянського суспільства;
- доповнюють партійно-політичну систему представництва в умовах зниження ролі політичних партій і пошуку групами інтересів нових механізмів взаємодії з державою.

Адже якщо розглянути результати співпраці між органами влади, бізнесом та громадськістю, то очевидним результатом є підвищення рівня активності громадян. Поєднуючи свої зусилля, вони пропонують багато альтернатив бути громадянином: через протест, участь, громадські дебати, творчість, відкритість до світу, зацікавленість, мистецтво чи освіту, розповсюджуючи моделі громадянської активності, відповідальності та поінформованості, усувають загрозу недемократичного управління.

На прикордонних територіях міжсекторне партнерство має виступати стратегічним інструментом для розробки програм економічного, культурного і гуманітарного співробітництва, де

будуть реалізовуватися конкретні проекти, вирішуватися проблеми зайнятості населення, інфраструктури й екології. Розглядаючи міжсекторне партнерство як інструмент розвитку прикордонних територій, доречно звернути увагу на терміни «розвиток» і «розвиток прикордонних територій». Ці поняття відносять до "процесу змін, перетворень, що обумовлюють перехід від менш досконалого стану до стану з вищим рівнем досконалості". Оскільки розвиток проявляється відразу у всіх аспектах життя громади прикордонної території, то однозначної відповіді на питання сутності розвитку не існує.

Цілком очевидно, що можемо вести мову про винятково значну роль міжсекторного партнерства як мережевої структури, яка започатковує та підтримує стійку систему інноватики з урахуванням принципів, методів, елементів моделі міжсекторного партнерства, які визначені в демократичному суспільстві та здійснені через багатофакторний (соціально-економічний, соціально-психологічний, соціологічний) аналіз, що дає можливість одержати адекватне уявлення не лише про існуюче „статистичне” становище, а й про настрої людей, їхні типові особистісні риси, ціннісні орієнтації тощо [2]. Сьогодні одним з найбільш прийнятних, на наш погляд та з точки зору об'єктивізації управлінських рішень є варіант, коли взаємодія здійснюється спеціально створеними структурами зі зв'язків із громадськістю, роль яких вбачається в організації та координації роботи різного роду консультативних, координаційних рад, комітетів, нарад, круглих столів, територіальних угруповань, і т. д., учасниками яких є представники органів влади, бізнесу та третього сектора.

Для ефективної взаємодії трьох секторів суспільства самою ж державою створені такі інституції як Громадські ради при обласних державних адміністраціях які є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, що діє на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року №996 для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

До складу Громадської ради обираються представники громадських, релігійних, благодійних організацій, професійних спілок та їх об'єднань, творчих спілок, асоціацій, організацій роботодавців, недержавних засобів масової інформації та інших

непідприємницьких товариств і установ, легалізованих відповідно до законодавства України. До складу Громадської ради може бути обрано не більше ніж по одному представнику від кожного інституту громадянського суспільства. Членство в Громадській раді є індивідуальним.

Також для конструктивної співпраці трьох секторів існує ще Координаційна рада з питань місцевого самоврядування при голові обласної ради і є колегіальним, постійно діючим дорадчо-консультативним органом і діє при голові обласної ради на громадських засадах протягом скликання ради, що утворився на підставі Розпорядження голови обласної ради та керується положеннями Конституції України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», іншими законами України, Положенням.

Координаційна рада у своїй практичній роботі взаємодіє з постійними комісіями обласної ради та її виконавчим апаратом, сприяє організації обговорення в органах місцевого самоврядування, депутатами місцевих рад, членами територіальних громад сіл, селищ, міст області проектів законів, що вносяться на розгляд Верховної Ради України, підтримує зв'язки з асоціаціями та іншими добровільними об'єднаннями в системі місцевого самоврядування, сприяє реалізації принципів Європейської Хартії про місцеве самоврядування, рекомендацій Ради Європи та її органів з цих питань, аналізує ефективність впровадження в практику місцевого самоврядування перспективних програм зарубіжного досвіду тощо. До її складу входять заступники голови обласної ради, голови районних рад та міські голови міст обласного значення за їх згодою.

Ще один орган який уповноважен здійснювати діалог трьох секторів Координаційний центр з упровадження економічних реформ є консультативно-дорадчим органом при Президентові України, що утворився на підставі Указу Президента України від 21 грудня 2010 року № 1154/2010 та у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства, Положенням, а також рішеннями Комітету з економічних реформ, вказівками Керуючої ради Комітету з економічних реформ.

Основним завданням Координаційного центру є сприяння впровадженню положень Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" планів-графіків з упровадження економічних реформ.

Координаційний центр має право порушувати питання про

залучення до виконання окремих робіт і завдань, вивчення окремих питань працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, провідних вітчизняних та іноземних учених і фахівців, зокрема експертів міжнародних фінансових організацій, представників об'єднань громадян, інших неприбуткових організацій (у тому числі на договірній основі).

Координаційний центр у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими допоміжними органами і службами, створеними Президентом України, з комітетами та Апаратом Верховної Ради України, Секретаріатом Кабінету Міністрів України, центральними та місцевими органами виконавчої влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, іншими неприбутковими організаціями. Координаційний центр систематично інформує громадськість про свою діяльність.

Зміст та основні положення транскордонного співробітництва в Україні визначає ЗУ "Про транскордонне співробітництво", (№ 1861-IV) ухвалений 24 червня 2004 року Верховною Радою України, визначає зміст та основні положення транскордонного співробітництва в Україні і має на меті врегулювати процеси укладання та практичної реалізації органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади угод про транскордонне співробітництво, включаючи питання державної політики такого співробітництва.

Незважаючи на позитивні зрушення інституційного впливу міжсекторного партнерства вищенаведеними інститутами на здійснення транскордонного співробітництва у прикордонних регіонах України залишаються такі негативні аспекти:

- низький рівень інтенсивності транскордонного співробітництва у прикордонних регіонах України;
- незначна частка економічної складової в реалізованих транскордонних проектах, які переважно мають політичну або культурну спрямованість;
- обмеженість повноважень регіональних органів влади та місцевого самоврядування в сфері зовнішньоекономічної діяльності та транскордонного співробітництва;
- відсутність в Україні чіткого, закріпленого на законодавчому рівні, механізму залучення іноземної фінансової допомоги;
- недооцінка можливостей єврорегіонів як провідних суб'єктів

транскордонного співробітництва;

- слабка поінформованість потенційних бенефіціарів щодо можливостей ЄПС як з української, так і з європейської сторін;
- відсутність ефективної, прозорої системи моніторингу та оцінки вже реалізованих транскордонних проектів, що ускладнює процес оптимізації відбору заявок на отримання фінансування проектів;
- складність процедури отримання віз у країни ЄС.

З огляду на перелічені проблеми, які існують в сфері транскордонного співробітництва України, вважаємо за необхідне здійснити ряд заходів направлених на зміцнення міжсекторного партнерства, що позитивно вплине на розвиток транскордонних територій а саме:

- збільшити повноваження місцевих органів влади та місцевого самоврядування, надати їм більшої самостійності у вирішенні спільних з регіонами сусідніх держав завдань регіонального та місцевого розвитку;
- бізнес структурам - посилити економічну спрямованість співробітництва в рамках Євроінтеграції;
- громадським об'єднанням - посилити інформаційну підтримку транскордонних програм: – для підвищення ефективності реалізації транскордонних проектів;
- новоствореним інститутам (громадським радам, координаційним радам, координаційним центрам) - підвищити рівень забезпеченості органів місцевого самоврядування спеціалістами з питань транскордонного співробітництва, а також розробити і запровадити ефективну, прозору систему проектного менеджменту, моніторингу та оцінки вже реалізованих проектів.

Реалізація перелічених заходів надасть імпульс соціально-економічному розвитку в прикордонних регіонах і підвищенню їх конкурентоспроможності шляхом об'єднання зусиль та мобілізації природно-ресурсного потенціалу сусідніх територій. Зокрема, це дасть такі результати:

- економія державних коштів внаслідок ефективного використання технічної фінансової допомоги ЄС в рамках реалізованих транскордонних проектів, спрямованих на вирішення найбільш актуальних проблем прикордонних територій;
- створення своєрідних „центрів зростання” на базі єврорегіонів, що надасть поштовх для розвитку суб'єктів малого підприємництва, суміжних галузей економіки, ринкової інфраструктури, створення нових робочих місць і усунення соціальної напруги, пов'язаної з безробіттям і низьким рівнем

якості життя;

- зростання ефективності діяльності регіональних органів влади, місцевих органів самоврядування через покращання кадрового потенціалу і обмін досвідом із відповідними закордонними інституціями в рамках реалізації транскордонних проєктів;
- адаптація вітчизняного законодавства до норм ЄС в частині транскордонного співробітництва;
- кадрова, інфраструктурна підготовка регіонів України до більш глибоких форм інтеграції з ЄС;
- сприяння успішній реалізації Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу.

Висновки. У довгостроковій перспективі внаслідок реалізованих заходів з нівелювання проблем в сфері ТКС передбачається створення сприятливих умов для активної участі у євроінтеграційному та глобалізаційних процесах, а саме:

- просування позитивного іміджу України загалом, та прикордонних регіонів зокрема, зростання довіри до українських інституцій як партнерів для співробітництва, що сприятиме залученню зовнішніх ресурсів з боку приватних інвесторів та міжнародних організацій;
- посилення інтегральної конкурентоспроможності України у контексті інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків з сусідніми державами;
- поглиблення євроінтеграції України з перспективою набуття асоційованого членства в ЄС.

Проведений аналіз транскордонного співробітництва прикордонних територій дає основу для вибору оптимальних шляхів його розвитку, якими, на нашу думку, мають стати: модернізація і розвиток прикордонної транспортної мережі; розробка прикордонної системи захисту навколишнього середовища; розвиток бізнес-інфраструктури (переважно рекреаційних); підвищення якості трудового потенціалу. Перспективи подальших досліджень полягають у моніторингу й аналізі заходів, здійснених у названих нами сферах економічного, соціального та суспільно-політичного життя прикордонних регіонів.

Список використаних джерел:

1. Вербовська Л. С. Розвиток прикордонних територій на основі активізації міжсекторного партнерства, дис...канд.екон.наук // Л.С. Вербовська//. – Львів; 2011. – 257 с.

2. Дзвонар В. П. Між секторне партнерство як механізм реалізації соціальної політики (на матеріалах Волинської області). Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.07//В. П. Дзвонар//. – Київ, 2008 р. – 22 с.
3. Мартякова О. В. Розвиток взаємодії держави, бізнесу й суспільства / О. В. Мартякова // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – 2011. – Том 2. – С. 458-464

Слюсаренко В.Е.

**Формирование института трехстороннего
партнерства государства - бизнеса - «третьего
сектора» и его влияние на развитие приграничных
территорий**

В статье сделаны попытки проанализировать существующие партнерские отношения между государством – бизнесом – «третьим сектором» и определить существующие проблемы развития приграничных территорий.

Ключевые слова: партнерство, межсекторное партнерство, трансграничные территории.

Slyusarenko V.Ye.

**Forming Institute partnership between the state of
business and the third sector and its impact on the
development of cross-border cooperation**

The article attempts to analyze the existing partnership between the government - business - the "third sector", to identify the problems associated with the development of cross-border regions and their possible impact on the development of the institute sector partnership.

Keywords: partnerships, cross-sector partnerships, cross-border area.